

50 éves az Agrokémia és Talajtan

Az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN jelen számával 50. évfolyamába lép. Hazai tudományos folyóirataink között sajnos elég ritka jubileumhoz értünk. Rövid történeti áttekintésünkkel ezúton köszöntjük az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN 50 évfolyamának olvasótáborát, szerzőit, lektorait, szerkesztőbizottsági tagjait és közreműködőit. Köszönet az érdeklődésért és munkáért mindannyiuknak!

Az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN a talajtan, agrokémia, talajbiológia és talajbiokémia szakterületek tudományos folyóirata. Publikációs misszióját kezdettől fogva és gyakorlatilag töretlenül három alapvető célkitűzés határozta és határozza meg:

- nemzetközi színvonalú fórum a szakterület magyar tudományos eredményeinek széles körű hazai és nemzetközi megismertetésére;
- a magyar szaknyelv ápolása;
- a szakterület nemzetközi trendjeinek, főbb eredményeinek, fontosabb történéseinek folyamatos figyelemmel kísérése.

Hogy e célokat az 50 év során mikor, milyen eredményességgel és hatékonysággal sikerült megvalósítani, azt az olvasótábornak kell eldöntenie. A publikációs tevékenység nyilvánvalóan nem volt és nem is lehetett egyenletes, s folyamatosan kiegyensúlyozott. De talán így is sikerült szerény eszközeinkkel, de nagy szakmai lelkesedésünkkel eredményesen hozzájárulnunk a magyar talajtani, agrokémiai és talajbiológiai tudomány fejlődéséhez, hazai és nemzetközi elismertségéhez.

Az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN megszületése nem volt *előzmények* nélküli. Az 1949 nyarán megalakuló önálló Agrokémiai Intézet ugyanis rögtön felismerte egy tudományos folyóirat megjelentetésének szükségességét. Annál is inkább, mivel a talajtan–agrokémia–talajbiológiai szakterületnek addig nem volt önálló tudományos folyóirata. Kutatási eredményeit a Földművelésügyi Minisztérium kiadásában megjelenő „Kísérletügyi Közleményekben”, „Mezőgazdasági Kutatásokban”, „Öntözésügyi Közleményekben” és más szakfolyóiratokban, valamint az Agrokémiai Kutató Intézet Évkönyvében kap(hat)tak nyilvánosságot. Az Intézet már 1949 augusztusában megjelentette a „Talajvizsgálat” című sokszorosított kiadvány továbbfejlesztett változatát „Agrokémia” címmel. A tartalmas és színvonalas kiadvány iránti élénk érdeklődés és erősödő

tudományos igény tette lehetővé azután, hogy 1951 novemberében megjelenhetett az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN 1. száma, 1952-ben pedig 1. évfolyamának további számai.

A folyóirat első *főszerkesztője* (felelős szerkesztője) Páter Károly, az Intézet akkori igazgatója, *technikai szerkesztője* pedig Walger János volt. Páter Károlytól 1960-ban Szabolcs István vette át a főszerkesztői feladatokat, s látta el több mint 35 éven keresztül, 1997-ben bekövetkezett haláláig. 1970 elején Walger Jánostól Várallyay György vette át a szerkesztői munkát, s ő lett Szabolcs István halála után a folyóirat főszerkesztője. Fülekgy György (1981-től 1983-ig) és Murányi Attila (1984-től 1988-ig) folytatták a technikai szerkesztői munkát.

Páter Károly

Szabolcs István

Várallyay György

Az 1. kötet *Szerkesztőbizottságának tagjai*: Ballenegger Róbert, di Gléria János, Fekete Zoltán, Györffy Barna, Hegedűs István, Kúthy Sándor, Márkus László, Prettenhoffer Imre, Sarkadi János és Stefanovits Pál voltak. A Szerkesztőbizottság személyi összetétele többször változott és folyamatosan bővült. Abban az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet (MTA TAKI) munkatársain kívül mindig helyet kaptak a szakterületet művelő tudományos intézetek és egyetemi tanszékek képviselői is.

1961-ben (10. kötet) a folyóirat Szerkesztőbizottsága az alábbi összetételben működött: Ballenegger Róbert, di Gléria János, Gerei László, Páter Károly, Stefanovits Pál, Szegi József.

1976-ban (25. kötet) a Szerkesztőbizottság munkájában az alábbi munkatársak vettek részt: Fekete Zoltán, Gerei László, Györffy Béla, Klimes-Szmik Andor, Láng István, Latkovics Györgyné, Lőrincz József, Pántos György, Sarkadi János, Sipos Sándor, Stefanovits Pál, Szegi József.

A jelenlegi Szerkesztőbizottság tagjait fényképen mutatjuk be.

Talán tudománytörténeti szempontból sem érdektelen a Szerkesztőbizottság valamennyi tagjának név szerinti felsorolása:

Anton Attila	(1998–)
Arany Sándor	(1953–1959)
Bacsó Albert	(1954–1959)
Ballenegger Róbert	(1951–1969†)
Buzás István	(1984–)
Debreczeni Béla	(1984–1991†)
Doby Géza	(1956–1959)
Fekete Zoltán	(1951–1959; 1970–1988†)
Ferencz Vilmos	(1954–1959)
Filep György	(1984–)
Führer Ernő	(1998–)
Fülek György	(techn. szerk. 1981–1983; szerk. biz. tag 1984–)
Gerei László	(1960–1997)
Géczy Károly	(1968–1973)
di Gléria János	(1951–1967)
Györffy Barna	(1951–1959)
Györffy Béla	(1968–)
Hargitai László	(1984–1996†)
Hegedűs István	(1951–1952)
Járó Zoltán	(1994–1997)
Jolánkai Márton	(1998–)
Kádár Imre	(1986–)
Kátai János	(1998–)
Kecskés Mihály	(1986–1997)
Klimes-Szmik Andor	(1970–1985†)
Kúthy Sándor	(1951–1959)
Latkovics Györgyné	(1970–)
Láng István	(1965–)
Ligetvári Ferenc	(1994–)
Loch Jakab	(1994–)
Lőrincz József	(1973–1985)
Márkus László	(1951–1953†)
Murányi Attila	(techn. szerk. 1984–1988; szerk. biz. tag. 1989–)
Németh Tamás	(1994–)
Pántos György	(1956–1959; 1965–1985†)
Páter Károly	(főszerk. 1951–1959-ig, szerk. biz. tag: 1960–1964†)
Prettenhoffer Imre	(1951–1959)
Rajkai Kálmán	(1986–)
Sarkadi János	(1951–1959; 1965–)

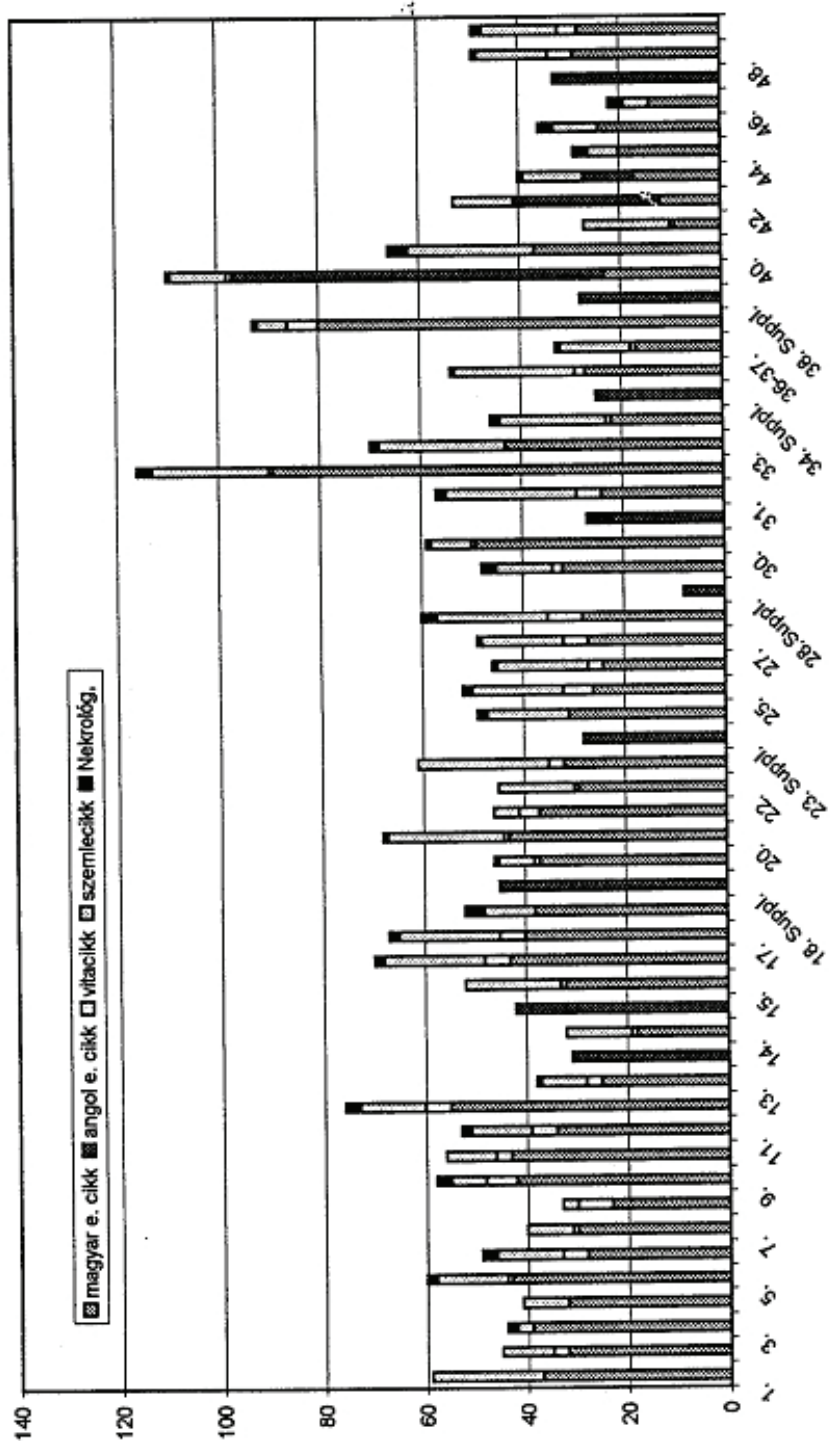
Sárdi Katalin	(1998–)
Sipos Sándor	(1968–1983†)
Stefanovits Pál	(1951–)
Szabolcs István	(1953–1959; főszerkesztő 1960–1997†)
Szabó István Mihály	(1986–1991)
Szász Gábor	(2001–)
Szegi József	(1960–1997)
Várallyay György	(tech. szerk. 1970–1980; szerk. biz. tag 1981–1997; főszerkesztő 1997–)
Vermes László	(1994–)

A folyóirat megindításában és szerkesztési koncepciójának kialakításában – haláláig – megkülönböztetett jelentőségű szerepet vállalt Ballenegger Róbert. Stefanovits Pál pedig 1951 óta folyamatosan, aktívan részt vesz a Szerkesztőbizottság munkájában.

Az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN magyar nyelven megjelenő, lektorált *tudományos folyóirat*. Indexeli a „Current Contents”. A talajtan, az agrokémia és növénytáplálás, valamint a talajbiológia és talajbiokémia szakterületeken közöl *eredeti tudományos közleményeket*, *Szemle rovatában* pedig összefoglaló és elemző témaismertetéseket; beszámolókat hazai és nemzetközi rendezvényekről; és könyvismertetéseket. *Vitarovatában* helyt ad egy-egy aktuális tudományos kérdésben képviselt eltérő véleményeknek, polémiáknak (pl. talajjavítás, talajművelés, növényi tápanyagellátás, talajosztályozás, talajértékelés stb.). Kellemes kötelességének tekinti a hazai tudományterület jeles képviselőinek jubileumi születésnapjairól történő megemlékezéseket, szomorú kötelességének pedig az elhunytakról szóló nekrológokat.

A folyóirat évente 600–700 oldal terjedelemben jelenik meg, indulásakor 4 számban (negyedévenként), 1972-től 2–2 összevont számban, félévenként. A magyar nyelvű eredeti szócikkeket hosszú időn keresztül három, idegen nyelven [angol, orosz és egy harmadik világnyelven (német, francia, spanyol)] készülő rövid összefoglaló egészítette ki, amelyek a táblázat- és ábrafeliratokat is tartalmazták. Ezzel nagymértékben elősegítve a közlemények tudományos tartalmának megértését idegen nyelvű érdeklődők számára is; s megkönnyítve a cikkek gyors referálását nagy nemzetközi referáló folyóiratokban [Soils and Fertilizers, Irrigation and Drainage (CAB International, Harpenden); Referátnüj Zsurnal, Moszkva; stb.]. Később – főként anyagi okok miatt – az idegen nyelvű összefoglalók csak két nyelven (angol, német) jelentek meg, jelenleg csupán angolul.

Az 50 év során 139 füzetben, mintegy 1500 magyar és 400 idegen nyelvű eredeti szócikk, 660 szemlecikk, 110 vitarovat cikk és 70 egyéb cikk, összesen több mint 2700 közlemény jelent meg 27 ezer szövegoldalon. A megjelent ere-

I. ábra

Az 50 év során megjelent közlemények számának éves alakulása

deti tudományos közlemények, szemle-cikkek, vitacikkek és egyéb közlemények számának éves alakulását mutatja be az 1. ábra.

Hazai szerzőinken kívül folyamatosan publikáltak folyóiratunkban külföldi szerzők is, összesen a világ mintegy 40 országából. Köztük voltak a talajtani tudomány nemzetközi hírű jelesei; a szomszédos országok magyar szakemberei; a hazánkban végzett vagy tudományos fokozatot szerzett, ill. magyar kutatási együttműködésekben résztvevő kollegák (elsősorban a szomszédos és a fejlődő országokból).

A magyar talajtani tudomány eredményeinek széles körű *nemzetközi megismertetése* az 50 év során egyre nagyobb jelentőségűvé vált. Az ez irányú kihívásra nem a folyóirat magyar nyelvű közlésének megszüntetésével reagáltunk, hanem időszakosan megjelenő *idegen* (elsősorban angol) *nyelvű kötetek* megjelentetésével. A megjelent *Supplementumokat, ill. idegen nyelvű köteteket* érdemes tételesen is felsorolni.

1. 1964. Tom. 13. Reports of the Hungarian Soil Scientists to the VIII. International Congress of Soil Science. 272 pp.
2. 1965. Tom. 14. Proceedings of the Symposium on Sodic Soils, Budapest, 1964. 480 pp.
3. 1968. Tom. 17. Különböző hazai és külföldi szerzők angol nyelvű dolgozatai. 145 pp.
4. 1969. Tom. 18. Symposium on the Reclamation of Sodic and Soda–Saline Soils, Yerevan. 488 pp.
5. 1974. Tom. 23. Prof. A. A. J. de ‘Sigmond, 1873–1939. 240 pp.
6. 1979. Tom. 28. Modelling of Soil Salinization and Alkalization. (Eds.: V. A. Kovda & I. Szabolcs) 208 pp.
7. 1981. Tom. 30. Proceedings of the Hungarian–Indian Seminar on Salt Affected Soils, Budapest, 1981. 256 pp.
8. 1985. Tom. 34. Proceedings of the Hungarian–British Joint Seminar. Session B. Soil Fertility, Budapest, 7–13 April, 1984; Proceedings of the Seminar on Technologies for Sustainable Agriculture, 10 September 1984. 212 pp.
9. 1989. Tom. 38. No. 3–4. Proceedings of the Hungarian–Polish Seminar on Soil Water Problems (Budapest, 1–6 June, 1987); Proceedings of the Hungarian–Swedish Seminar on Soil Mapping (Budapest, 4–11 June, 1988). 517–840.
10. 1990. Tom. 39. No. 3–4. Soil Biology and the Conservation of the Biosphere. Proceedings of the 10th International Symposium on Soil Biology, Keszthely, 1989. 269–608.
11. 1992. Tom. 41. No. 1–2. Workshop über die „Auswirkung Luftbürtiger Stickstoffeinträge in Waldökosysteme“, Budafa, August, 1991. 3–102.

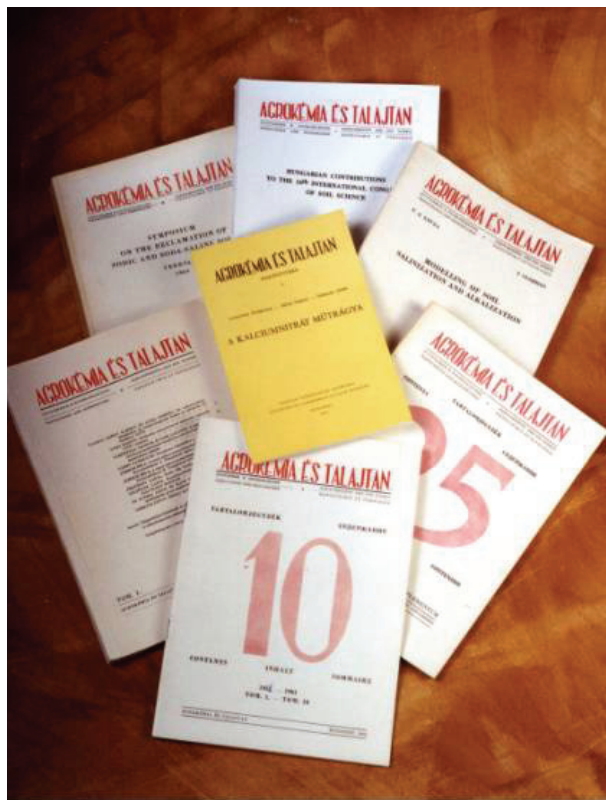
12. 1993. Tom. 42. No. 1–2. Posters, Symposium on Soil Resilience and Sustainable Land Use, Budapest, 1992. 1–220.
13. 1994. Tom. 43. No. 1–2. Hungarian contributions to the 15th International Congress of Soil Science, Acapulco, Mexico, 10–16 July, 1994. 1–240.
14. 1994. Tom. 43. No. 3–4. British–Hungarian Seminar on Sustainable Land Use in Long-term Field Experiments, Debrecen, 14–15 February, 1994. 245–356.
15. 1998. Tom. 47. No. 1–4. Hungarian contributions to the 16th International Congress of Soil Science. 1–328.

A felsorolásból is kitűnik, hogy a Supplementumok, ill. idegen nyelvű kötetek különböző műfajt képviseltek. Volt köztük válogatott közleményeket tartalmazó gyűjteményes kötet (3.), emlékkötet (5.), könyv jellegű kiadvány (6.), bilaterális munkaértekezletek anyagát tartalmazó kötet (7., 8., 9., 14.), nemzetközi rendezvények anyagát összefoglaló kiadvány (2., 4., 8., 10., 11., 12.), valamint a Nemzetközi Talajtani Társaság kongresszusaira beküldött magyar dolgozatok kiadványa (1., 13., 15.). Ez utóbbiak minden kongresszuson átütő sikert arattak, s nagyon jól szolgálták a magyar talajtani–agrokémiai–talajbiológiai tudomány legújabb eredményeinek széles körű, gyors megismertetését. A hagyományt a jövőben is fenn kívánjuk tartani, s 51. kötetünk egyik számát angol nyelven jelentetjük meg a Nemzetközi Talajtani Társaság (ICSU tag-szervezetté válása óta Nemzetközi Talajtani Unió) 17. Kongresszusára (Bangkok, 2002).

A 60-as évek végén és a 70-es évek elején jelentkező gyakorlati igények kielégítésére „Agrokémia és Talajtan Kiskönyvtára” sorozatot indítottunk be az Intézet kutatási eredményeinek gyakorlati elterjesztése céljából. Ennek kötetei egy-egy speciális témában jelentek meg. Anyagi okok miatt sajnos csak három Kiskönyvtár füzet jelent meg:

- 1969. Sarkadi János, Latkovics Györgyné és Máté Ferenc: A karbamid, mint műtrágya. 40 pp.
- 1971. Manninger Ernő és Bakondiné Zámory Éva: Pillangósvirágú növények Rhizobium-oltása. 47 pp.
- 1972. Latkovics Györgyné, Máté Ferenc és Sarkadi János: A kalciumnitrát műtrágya. 39 pp.

Az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN mindvégig a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetének (MTA TAKI) kiadványaként jelent meg. 1972-től 1997-ig a Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társaságának, 1999-től az MTA Agrártudományok Osztályának támogatásával, az Akadémiai Kiadó gondozásában. A folyóirat megjelenési példányszáma 1952-ben 500-zal indult, ami a 70-es évekre 1150-re emelkedett, jelenleg 500. A hazai és külföldi előfizetők száma 100. Az előfizetéseken és intézetkiadvány-

2. ábra

Néhány kiadványból összeállított válogatás

ként történő bel- és külföldi ajándékozásokon túlmenően a folyóirat cserekapcsolatai is jelentősek. A külföldi cserekapcsolatok száma a 70-es években 300 fölé emelkedett, ami jelentős devizakiváltó tényezővé vált, s nagymértékben hozzájárult az MTA TAKI folyóirat-beszerzésének zavartalan fenntartásához, a folyóiratok számának és árának növekedése és a súlyos devizakorlátozások időszakában is. Azóta cserekapcsolataink mintegy 150-re estek vissza, de így is komoly kapcsolatfenntartó jelentőségük van.

A félévszázados jubileumi értékelésnél a fentiekben röviden összefoglalt eredményeket kell összevetni küldetés-nyilatkozatunkban megfogalmazott célkitűzéseinkkel. Úgy vélem, ez az összevetés nem ad okot szégyenkezésre. A folyóirat következetesen érvényesítette alapkonceptióját:

– a talajtan–agrokémia–talajbiológia szakterület magyar tudományos eredményeinek széles körű hazai és nemzetközi megismertetését;

- az AGROKÉMIA ÉS TALAJTAN olvasótáborának folyamatos tájékoztatását a szakterület külföldi elért új tudományos eredményeiről, eseményeiről;
- kapcsolattartást a társtudományokkal; különböző szintű szakoktatással, valamint a kutatási eredményeket (remélhetőleg eredményesen) hasznosító intézményekkel, üzemekkel, gazdaságokkal.

Így tudtunk a tudás-transzfer hatékony eszközévé válni, egyaránt segítve a szakterület problémáinak megoldását, valamint a kutatási feladatok racionális elvégzését. Munkánk nem lehetett volna eredményes olvasótáborunk érdeklődése; szerzőink aktivitása; szerkesztőbizottságunk, lektoraink, fordítóink és technikai munkatársaink felelősségteljes, lelkes és pontos munkája nélkül. Keltt mindehhez a Magyar Tudományos Akadémia és az MTA Talajtani és Agro-kémiai Kutató Intézete elvi és anyagi támogatása, s a talajtani–agrokémiai–talajbiológiai szakember-társadalom segíteni kész hozzáállása. Ezeket köszönjük! Számítunk rá a jövőben is, a folyóirat második ötven esztendejében!

VÁRALLYAY GYÖRGY